

Kunnen de „aandelen in het ledenkapitaal" bij een Coöp. Zuivelfabriek ook dienen als waarborg voor een krediet in lopende rekening bij een Coöp. Boerenleenbank?

Alvorens bovenstaande vraag te beantwoorden, wil ik er op wijzen dat het vooral twee zaken zijn, die pleiten vóór kapitaalvorming voor de leden bij een Coöp. Zuivelfabriek.

In de eerste plaats is het van belang dat voor de leden iets van hetgeen hun in de vorm van melkgeld kan worden uitgekeerd, wordt gereserveerd opdat zij bij eventuele uit-treding - liefst als zij het bedrijf neerleggen - een opgespaard sommetje - liefst vrij be-duidend - kunnen ontvangen.

En in de tweede plaats gaat de financiering van de Coöp. Zuivelfabriek gemakkelijker en vlotter, als er ledenkapitaal wordt gevormd. Een vereniging, die geen ledenkapitaal vormt voor haar leden, is genoodzaakt voor haar financiering steeds gelden van derden te gebruiken, tenzij zulke grote reserves worden gemaakt dat zij daardoor en daarmee met eigen middelen kan financieren. Ik verwacht dat bij geen enkele Coöp. Zuivelfa-briek de reserves zo hoog zijn opgevoerd.

Het denkbeeld is wel eens geopperd, dat het aandeel in het ledenkapitaal aan een uitge-treden lid niet zou worden uitgekeerd, indien het uitgetreden lid zich weer aansloot bij een andere coöp. zuivelfabriek, maar dat het aandeel in het ledenkapitaal in dit geval werd overgeschreven van de ene coöp. zuivelfabriek op de andere. De bedoeling van. deze maatregel zou zijn dat de leden eerst dan hun aandeel in het ledenkapitaal zouden ontvangen als zij niet meer lid waren van een coöp. zuivelfabriek, dus als zij ophielden met het bedrijf. Men zal gevoelen dat aan deze maatregel ten grondslag ligt de idee, dat het ledenkapitaal vooral bedoelt te zijn een spaarpenning voor de oude dag.

Nu is gedurende vele jaren de ledenkapitaalvorming vrijwel de enige spaargelegenheid geweest, die er door de organisatie voor de leden bestond. Later is de *boeren-verzeke-ring* meer naar voren gekomen. Wel heeft te allen tijde ook voor de boer de gelegenheid bestaan om bij verzekerings-maatschappijen pensioen- of kapitaalverzekeringen af te sluiten, maar het is bekend dat vooral bij de boerenbevolking deze verzekeringen weinig ingang vonden. De organisatie is in dezen ook weer helpend opgetreden. De verzekerin-gen bij het Onderling Boerenverzekeringsfonds zijn zodanig ingekleed, dat de premie-betaling plaats vindt door inhouding van een klein bedrag van het wekelijkse melkgeld. De premiebetaling wordt dus zeer gemakkelijk gemaakt en de druk van premiebetaling wordt ternauwernood gevoeld.

Er zijn nu dus twee spaar- of verzekeringsgelegenheden door de organisatie mogelijk gemaakt. Welke van deze twee de voorkeur verdient? Men kan er verschillend tegen aanzien en iedere gelegenheid heeft haar voor en tegen. In verzekering zit risico. Het is mogelijk dat in ruime mate van de verzekering wordt genoten waar slechts korte tijd premie is betaald, terwijl het ook mogelijk is dat men het uit te keren kapitaal meer dan betaalt en men dus voordeliger had gedaan met zelf te sparen. Een onvoordelige trans-actie is dus mogelijk, waar weer tegenover staat dat een onvoordelige levensverzekering geprefereerd wordt boven een voordelige.

Bij ledenkapitaalvorming is, als het beheer goed is, risico buitengesloten. Men spaart geld, geniet er de rente van en te eniger tijd ontvangt men het gespaarde geld terug, niets meer en niets minder.

Het feit, dat bij overlijden - in de tijd dus dat er de meeste behoefte is - de verzekering haar weldadig werk verricht, pleit zeer sterk voor verzekering. Het zou naar mijn mening toe te juichen zijn indien alle leden, die daarvoor in de termen vallen, verzekerd waren bij het Onderling Boerenverzekeringsfonds. Wanneer dat zo was dan was één van de motieven, die pleiten voor ledenkapitaalvorming, vervallen. Het andere door mij genoemde motief blijft echter bestaan.

Verzekering bij het Onderling Boerenfonds zal binnen afzienbare tijd nog niet algemeen zijn en uit dien hoofde blijft ledenkapitaalvorming naar mijn mening ook nog gewenst, ook zelfs daar waar verzekering bij het Boerenfonds vrij veel deelnemers telt.

Nu ben ik niet blind voor de omstandigheid dat het voor de leden wel eens moeilijk kan zijn een deel van de inkomsten te reserveren. In de gevallen, waar de inkomsten niet de uitgaven kunnen dekken, mag men redeneren dat het zo mooi is dat er iets wordt opgespaard voor de oude dag, op de betreffende veehouder zal deze redenering weinig vat hebben omdat hij het geld zo moeilijk kan missen.

Om die reden vind ik het ook haast van zelf sprekend dat in de goede jaren meer wordt gereserveerd dan in de minder goede of slechte jaren. Het eigenaardige doet zich nu voor, dat wie een verzekering bij het Boerenfonds heeft afgesloten - welke verzekering vrijwillig is - en voor wie dus de kapitaalvorming minder nodig is, dat die genoodzaakt wordt dáár waar ledenkapitaalvorming aan de fabriek wordt toegepast, zich die ledenkapitaalvorming ook te laten welgevallen, omdat het wel haast buitengesloten is dat een coöp. zuivelfabriek voor een deel van haar leden ledenkapitaal vormt en voor een ander deel niet. Dit, gevoegd bij nog andere motieven, deed bij mij de vraag opkomen of de „aandelen in het ledenkapitaal" ook nog op een andere wijze van dienst kunnen zijn en wel door ze aan te wenden als borgstelling voor een krediet in lopende rekening bij een Coöp. Boerenleenbank.

Het wil mij voorkomen, dat hieraan verschillende voordelen verbonden zijn. In de eerste plaats zal de regeling er toe meewerken dat meerdere leden een „lopende rekening", een rek. cour., krijgen bij de financiële instelling. Men bereikt daarmee dat geen geld renteloos blijft liggen; wat men niet nodig heeft, belegt men en men neemt op, wat men nodig heeft. De financiële instelling - de leenbank dus - zorgt dat men niet boven het toegestane krediet komt. Doordat de coöp. zuivelfabriek borg wordt, en dit kan naar mijn mening niet bezwarend zijn omdat het betrokken lid bij de zuivelfabriek zoveel ledenkapitaal heeft staan, is het niet nodig dat bepaalde personen borg worden.

Bovendien heeft het dan geen zin - wat inderdaad thans in de praktijk voorkomt - dat de leden er aan gaan tornen dat ledenkapitaal toch hun eigen geld is, dat ze het niet in handen kunnen krijgen en dat ze het toch zeer goed zouden kunnen gebruiken, al was het maar tijdelijk. Nu de financiële uitkomsten van het boerenbedrijf in de laatste jaren minder goed zijn, hoort men die klanken meermalen.

De regeling, dat het „Aandeel in het ledenkapitaal" dient als borgstelling voor een krediet in lopende rekening, acht ik zeer goed uitvoerbaar. Administratief geeft ze al heel weinig moeilijkheden; alleen moet er voor ieder lid, dat van de regeling gebruik wil ma-

ken, een akte van borgstelling worden opgemaakt. Deze akte, op zegel van 30 cent, kan misschien jaren aaneen onveranderd blijven.

Aan de bepaling in de Statuten dat de vereniging het recht heeft, op de vordering van het aandeel in het ledenkapitaal in mindering te brengen hetgeen het lid, welks lidmaatschap eindigt, uit welke hoofde ook aan de vereniging schuldig bleef, ken ik voldoende waarde toe om een regeling te kunnen treffen dat de vereniging geen risico zal lopen door de verleende borgstelling.

Hierdoor vervalt dan m.i. ook de bewering dat de zuivelfabriek zich moet onthouden, borg te worden. Men heeft het gevoel vaak alsof borg worden altijd iets onzeker betekent, iets dat misschien financieel nadeel kan opleveren. Hier in ons geval is het toch iets anders omdat de vereniging borg wordt voor een bedrag, dat niet groter is dan het bedrag, dat de persoon in kwestie zelf van de vereniging heeft te vorderen.

Wanneer wij de kwestie ook eens bezien niet van het standpunt van de zuivelfabriek, maar van dat van de individuele boer, lid van de fabriek, dan meen ik ook voordelen te zien. De boer wenst een krediet in lopende rekening, waarvoor hij borgstelling moet geven en nu is het naar mijn mening mooier dat de organisatie van de boer borg wordt dan dat, zoals tot dusver gebruikelijk is, een of twee familieleden of goede kennissen borg worden.

De Boerenleenbank ten slotte zal wel allerminst bezwaar maken omdat die zeker de vereniging in soliditeit niet ten achter zal stellen bij een paar personen.

Misschien werpt men mij tegen dat de „aandelen in het ledenkapitaal" niet van die grootte zijn dat ze betekenis zouden hebben voor een krediet in lopende rekening. Ik erken dat in vele gevallen de „aandelen" nog klein zijn als gevolg van het feit, dat vele fabrieken weinig aan kapitaalvorming voor de leden hebben gedaan. Toch is het hier en daar anders.

Als voorbeeld daarvan wil ik noemen dat aan de vereniging „Coöp. Zuivelfabriek Wirdum" op 12 mei jl. 3 leden zijn uitgetreden, die ieder een bedrag kunnen ontvangen van boven de f 6000.-. Dat zijn toch aardige bedragen voor een krediet in lopende rekening. Misschien voert men ook aan, dat ik het op deze manier wel wat heel gemakkelijk maak dat de leden over hun „aandeel in het ledenkapitaal" kunnen beschikken en het misschien verbruiken. Ik meen dat dit zal meevallen. Een krediet te hebben in lopende rekening wil niet zeggen dat men steeds zal zorgen dat de schuld het maximum zal bedragen; integendeel, de schuld wil men liever zo klein mogelijk houden.

Men gaat de „lopende rekening" aan om van de voordelen, die er aan verbonden zijn, te genieten. Liefst zal men van het krediet geen gebruik maken, d.w.z. men zal zijn best doen eer een krediet-saldo dan een debet-saldo bij de bank te hebben, maar als het nodig is, zal men tot het maximum-krediet gaan. Hoe eventueel de rekening-courant er voor de leden zal uitzien, of die voor het merendeel een debet-saldo dan wel een krediet-saldo zal aanwijzen, zal in hoofdzaak afhangen van de tijdsomstandigheden, dus of het bedrijf tegenloopt dan wel meeloopt.

Trots de omstandigheid dat er een kans bestaat dat naast het „aandeel in het ledenkapitaal" - het tegoed dus bij de coöp. zuivelfabriek - voor een lid ontstaat een bijna even grote schuld bij de Coöp. Boerenleenbank, meen ik de vraag, die ik boven dit artikelte plaatste, bevestigend te mogen beantwoorden. Daar, waar de regeling toepassing zou

vinden, zou ik met kracht willen aansturen op individuele verzekering van de boer bij het Onderling Boerenverzekeringsfonds. Zoals het tegenwoordig is, kan deelname aan de verzekering en ledenkapitaalvorming tevens, bezwaren meebrengen; bij de door mij ontwikkelde regeling vervallen die bezwaren en zal het ook gemakkelijker gaan, iets meer aan ledenkapitaalvorming te doen. Bovendien is ieder vrij om er al of niet gebruik van te maken.

Wirdum.

K. FRIETEMA.

Vervolg: Ingezonden.

Bron: OO 4 juni 1928 nr. 27

De Coöp. Zuivelfabriek als Spaarbank.

Met enige, verbazing las ik het artikel van de heer Frietema in het nummer van 20 Juni van het OO.

Er worden in dat artikel zoveel belangrijke zaken aangeroerd, dat ik er niet aan kan denken die alle te bespreken en dat is ook niet mijn bedoeling.

Ik wenste alleen iets te zeggen over de m.i. merkwaardige opvatting, welke de heer F. heeft omtrent het Ledenkapitaal.

Het is natuurlijk wenselijk dat een coöp. zuivelfabriek tracht zo mogelijk met een eigen kapitaal te kunnen werken, of anders met het geld van de leden, in de vorm van ledenkapitaal.

Het eigen kapitaal kan gevonden worden door het vormen van reserves, het andere door bijschrijving van ingehouden melkgelden op de ledenrekeningen.

Nu zegt echter de heer F. dat het gewenst is ledenkapitaal te vormen met als gedeeltelijk *doel*, een spaarduitje voor de leden samen te brengen. Als *gevolg* kan dit aanvaard worden, als doel m.i. niet.

Trouwens heeft vermoedelijk wel geen enkel lid de neiging tot het vormen van ledenkapitaal ontleend aan de zucht tot sparen, en ik vermoed dat menig lid vreemd zou opkijken als hem verteld werd dat de vorming van ledenkapitaal „in de eerste plaats" geschiedt om hem een spaarduitje te bezorgen.

Een andere onbegrijpelijke uitdrukking van de heer F. is dat hij zegt, dat er vroeger eigenlijk maar één gelegenheid tot sparen was bij een boerenorganisatie, n.l. de vorming van ledenkapitaal bij een zuivelfabriek, welke later met een andere werd aangevuld, n.l. de mogelijkheid van een pensioen- of kapitaalverzekering te sluiten.

Men kan een dergelijke opvatting, in een land als het onze, dat als het ware bedekt is met honderden boerenleenbanken, welke toch de aangewezen spaargelegenheden voor de boer zijn, niet goed begrijpen.

Dat een coöp. zuivelfabriek zich door het vormen van ledenkapitaal onafhankelijk tracht te maken van particuliere banken, is toe te juichen, dat daarnaast nog een reservevorming plaats heeft eveneens. Hoe sterker positie de vereniging zich veroverd, hoe beter, maar een zuivelfabriek moet en mag zich niet lenen om zich als *doel* te stellen ten behoeve der leden te sparen; daarvoor zijn wel andere instellingen.

De opmerking dat fabrieken, waarvan de leden bijna alle bij het Boerenverzekeringsfonds zijn aangesloten, een der motieven tot het vormen van ledenkapitaal is ontvallen, lijkt mij volkomen onjuist. Het een heeft met het ander niets te maken.

Onduidelijk is ook, waar de heer F. zegt dat het aandeel in het ledenkapitaal dienst zou kunnen doen als borgstelling voor leden bij het openen van een rek. courant bij een Boerenleenbank, en er dadelijk op laat volgen, dat het voor de *fabriek* geen bezwaar kan zijn als borg voor dergelijke leden op te treden. De fabriek staat geheel buiten deze transactie, daar zij niets te maken heeft met wat het lid in dit opzicht doen wil.

Een andere vraag is of de leenbank een aandeel op een ledenrekening als borgstelling zou accepteren, daar in de regel de statuten voor de uitbetaling daarvan, en soms ook ten opzichte van af- en bijschrijvingen bepalingen bevatten, welke een dergelijk onderpand minder begeerlijk maken.

Een wijziging der betreffende statutaire bepalingen zou in de praktijk tal van moeilijkheden ondervinden.

De grondgedachte van de heer F., het ledenkapitaal dienstbaar te maken voor het verkrijgen van een krediet bij de boerenleenbank, lijkt mij onuitvoerbaar, omdat daardoor óf een geheel onvoldoende zekerheid zou worden gesteld voor de geleende gelden, óf het karakter van het ledenkapitaal zodanig zou veranderen, dat de fabriek deze wijze van kapitaalvorming als een zeer wisselvallige moest beschouwen.

Aalten, Juni 1928.

JOH. OBBINK.